

Lekker Fietsen in Fietsstad 's-Hertogenbosch

Koen van Waes
(Gemeente 's-Hertogenbosch)

Arnold Bongers
(Gemeente 's-Hertogenbosch)

Samenvatting

Door de aanpak binnen Lekker Fietsen is de gemeente 's-Hertogenbosch in 2011 uitgekozen tot Nederlandse Fietsstad. Dit is een grote stimulans voor de gemeente en een waardering voor het werk van velen van de afgelopen jaren. De aanpak van de gemeente 's-Hertogenbosch kan ook voor andere gemeenten vruchten afwerpen, want het stimuleren van het fietsgebruik is goed voor iedereen.

Trefwoorden

's-Hertogenbosch, Lekker Fietsen, Fietsstad, Koersnota Hoofdinfrastuctuur, fietsnetwerk, fietsenstallingen

1. Lekker Fietsen in 's-Hertogenbosch

Fietsen is leuk, gezond, snel, ontspannend, schoon, gemakkelijk, sportief en handig. Kortom: het is lekker om te fietsen in 's-Hertogenbosch, maar dat het wordt nog lekkerder. Daar waar nodig nemen we maatregelen om fietspaden, infrastructuur en voorzieningen van (fiets)stallingen te verbeteren. Daarnaast willen we aan iedereen laten weten dat 's-Hertogenbosch een echte fietsstad is.

Lekker fietsen is een ambitieus plan van de gemeente 's-Hertogenbosch. Waarom hebben we het gemaakt? Vooral omdat we willen dat meer Bosschenaren met plezier gebruik maken van de fiets.

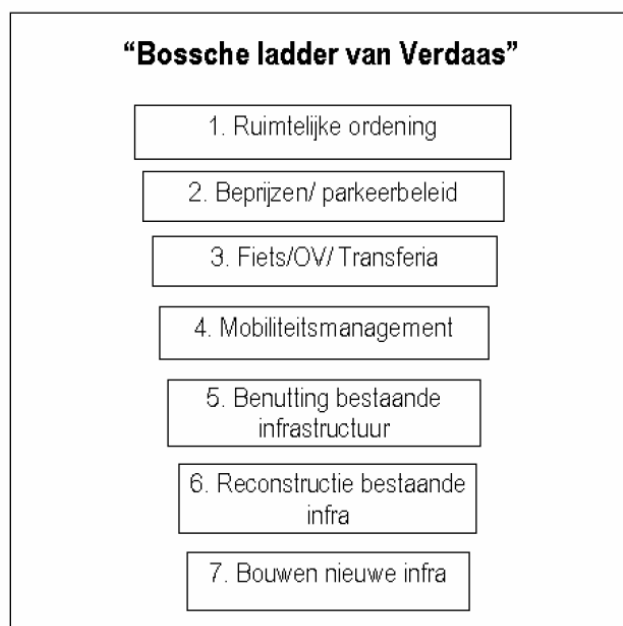
2. De Bossche aanpak

In 2005 is het Fietsplan in uitvoering geschreven. Hierin werd vooral veel aandacht besteed aan het fietsnetwerk. In de jaren 2005 tot en met 2009 is vanuit dat plan veel geld geïnvesteerd in het fietsnetwerk. In 2009 is de Koersnota Hoofdinfrastuctuur vastgesteld, het overkoepelende gemeentelijke verkeerbeleid. In de Koersnota Hoofdinfrastuctuur zijn een aantal forse ambities uitgesproken, waaronder een fietsambitie, die moeten leiden tot een bereikbare, leefbare en economisch sterk functionerende stad:

- Het aandeel fietsverkeer binnen 's-Hertogenbosch moet groeien van 33% naar 44%.
- Parallel daaraan moet het fietsverkeer van en naar 's-Hertogenbosch stijgen van 7% naar 9%.
- Het aantal autoritten binnen 's-Hertogenbosch moet met 10% afnemen.

Om deze fietsambitie waar te maken moet alles uit de kast worden gehaald. 's-Hertogenbosch moet een echte fietsstad worden! De benodigde acties en maatregelen hebben zijn verwoord in het rapport *Lekker fietsen*.

De Koersnota gaat uit van de Bossche Ladder van Verdaas: eerst stimuleren van fiets, openbaar vervoer en benutting en pas daarna nieuwe infrastructuur voor gemotoriseerd verkeer aanleggen. Door deze aanpak krijgt de fietsambitie en het fietsbeleid meer gewicht. Het is de voorwaarde voor een goede bereikbaarheid.

Hoe hebben we dit aangepakt?

Allereerst hebben we gezorgd voor de harde infrastructurele kant van fietsbeleid:

- goede fietsinfrastructuur;
- hoogwaardige hoofd fietsroutes met waar nodig ongelijkvloerse kruisingen ter bevordering van de doorstroming en veiligheid van zowel het fietsverkeer als het autoverkeer;
- ontvlechten van routes voor autoverkeer en fietsverkeer;
- gratis bewaakte fietsenstallingen;

- voldoende diefstalveilige fietsparkeerplaatsen.

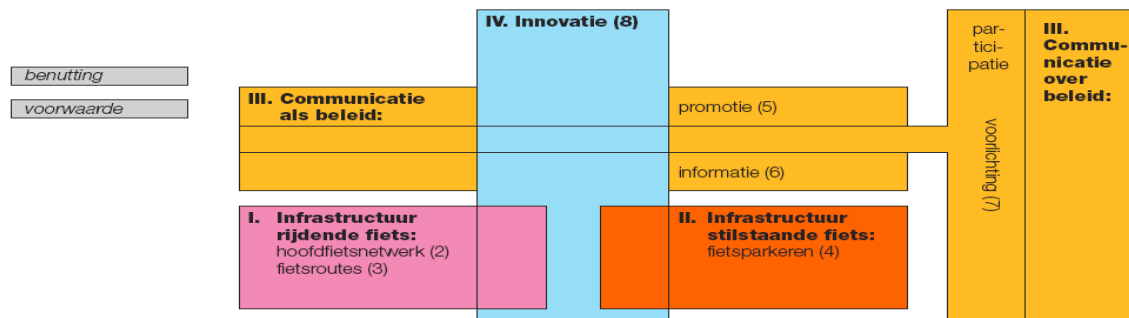
En het betekent ook dat we net zo hard zijn gaan werken aan het creëren van een echt fietsklimaat in 's-Hertogenbosch door te zorgen voor de zachte kant van fietsbeleid:

- inwoners stimuleren vaker gebruik te maken van de fiets door het voeren van een permanente promotiecampagne;
- uitvoeren van een groot aantal promotieacties;
- zorgen voor goede informatie over fietsroutes en fietsenstallingen;
- voorlichting over het fietsbeleid.

Bovenstaande aanpak komt samen in 4 samenhangende pijlers:

1. Infrastructuur rijdende fiets: fietsnetwerk
2. Infrastructuur stilstaande fiets: fietsparkeren
3. Communicatie: fietsklimaat
4. Innovatie

Deze hangen samen, zoals in onderstaande figuur is afgebeeld.

Draagvlak is belangrijk

De gemeente heeft een voortrekkersrol bij Lekker fietsen, maar kan het zeker niet alleen. Draagvlak is nodig. Burgers, wijkraden, fietsscouts, Fietsersbond, bedrijven, gemeente en ambtenaren; allemaal hebben we een rol in het plan. Dit komt tot uitdrukking tot de vele partijen en beleidsvelden waarmee samengewerkt wordt:

- Vanuit het fietsbeleid samenwerking gezocht met de afdeling veiligheid over fietsdiefstal. Samen is een project opgezet (fietsdiefstalpreventieteam en AFAC) wat heeft geleid tot een afname van de fietsdiefstal in 's-Hertogenbosch.
- Samen met ondernemers en andere partijen in de binnenstad is gewerkt aan het fietsbeleid voor de binnenstad. Dit heeft geresulteerd in het feit dat overal gefietst mag worden en de fiets ook overal gestald mag worden. Daarnaast zijn 2 grote gratis bewaakte fietsenstallingen geopend.
- Samen met Prorail is gewerkt aan de fietsenstallingen bij het centraal station. Dit heeft geresulteerd in een betaalde en gratis stalling voor duizenden fietsen onder het station.
- Samen met afdeling Sport en recreatie is aandacht besteed aan fietslessen voor allochtonenvrouwen.
- Samen met de afdeling Bouwhistorie is aandacht besteed aan de landelijke open monumentendag. Dit is gecombineerd met een fietstocht.
- Samen met de basis- en VO scholen is gewerkt aan verkeerseducatie met een sterke focus op fietsen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de programma's Brabants VerkeersveiligheidsLabel (BVL), JONGleren en Totally Traffic. Daarnaast is een Bossche verkeersquiz georganiseerd (die nu regionaal is uitgerold) en wordt samen met de scholen gewerkt aan het verkeersveilig en fietsvriendelijk maken van de schoolomgeving.
- Samen met provincie en 2 omliggende gemeenten wordt gewerkt aan de Snelfietsroute 's-Hertogenbosch-Oss die dwars door de gemeente 's-Hertogenbosch loopt. Hiervoor is een landelijke subsidie beschikbaar. Uitvoering start in 2013.
- Samen met provincie en de andere grote Brabantse gemeenten wordt gewerkt aan overkoepelend beleid en kennisuitwisseling op het gebied van fietsbeleid. Tevens is gezamenlijk geprobeerd om het internationale fietscongres Velo-city naar 's-Hertogenbosch te halen.
- Samen met 10 omliggende gemeenten en provincie is hard gewerkt aan het regionaal fietsplan, welke de basis is voor de jaarlijkse verdeling van de BDU gelden voor fietsmaatregelen.

3. De maatregelen

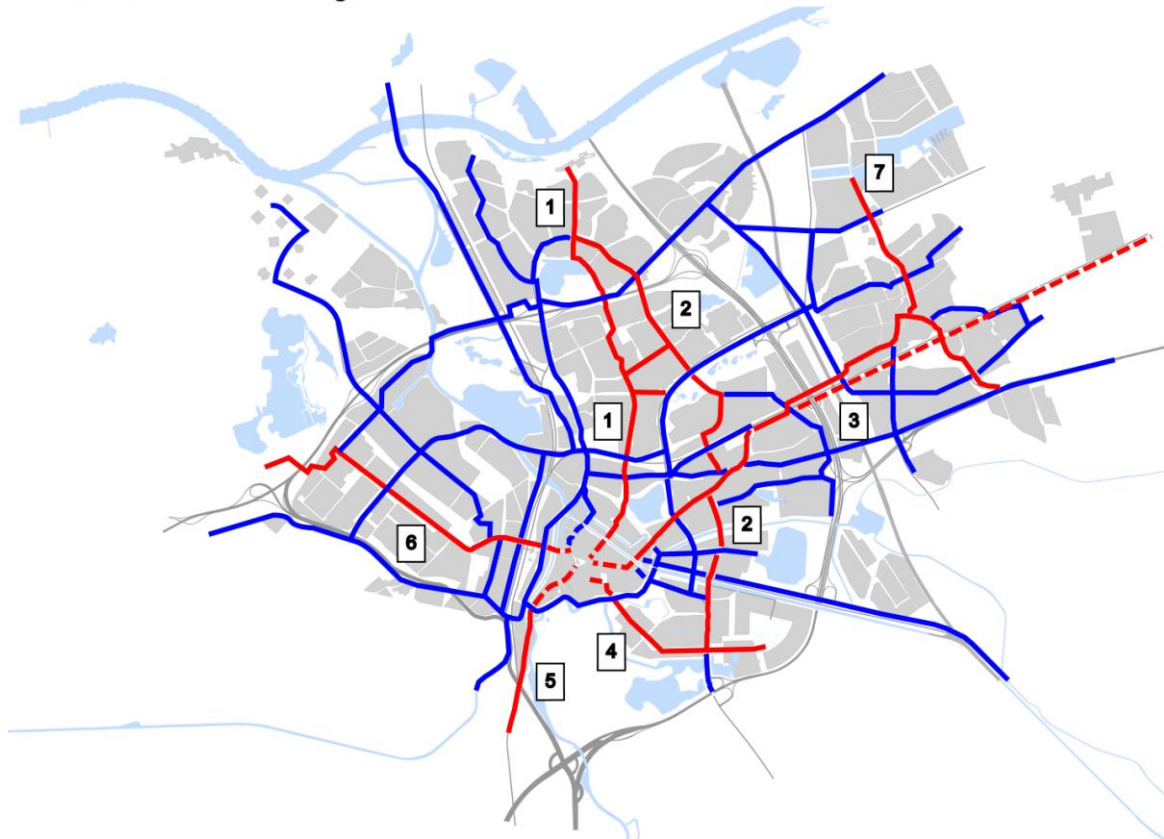
Het Bossche fietsnetwerk

In totaal is de afgelopen jaren circa € 20 miljoen geïnvesteerd in fietsvoorzieningen. Een groot deel daarvan is geïnvesteerd in het fietsnetwerk. Het nieuwe hoofdfietsnetwerk bestaat uit de sternetroutes en overige hoofdfietsroutes. Sternetroutes zijn de belangrijkste fietsassen. De sternetroutes bestaan uit:

1. een route vanuit Maaspoort naar de binnenstad;
2. een noord-zuid route oostelijk langs de binnenstad;
3. een route vanuit Rosmalen naar de binnenstad, aansluitend op de fietssnelweg 's-Hertogenbosch-Oss;
4. een route vanuit De Pettelaar naar de binnenstad;
5. een route vanuit Vught naar de binnenstad;
6. een route vanuit Kruiskamp naar de binnenstad;
7. een route vanuit De Groote Wielen naar centrum Rosmalen.

In onderstaande figuur is het nieuwe hoofdfietsnetwerk opgenomen met in rood de sternetroutes en in blauw de overige hoofdfietsroutes. De rode stippellijn is de Snelfietsroute 's-Hertogenbosch-Oss vanuit het regionaal fietsplan.

Hoofdfietsnetwerk 's-Hertogenbosch

Hoe gaan we om met fietsers in en door de binnenstad?

's-Hertogenbosch is de eerste grote stad in Nederland die fietsen in het voetgangersgebied in de binnenstad weer volledig toestaat. Hiermee profileert 's-Hertogenbosch zich als fietsstad.

De stilstaande fiets

We gaan het fietsgebruik verder stimuleren door voldoende stallingplaatsen voor fietsers te realiseren. Bij de succesvolle Bossche transferia (circa 1.700 pp) zijn gemeentelijke leenfietsen beschikbaar. Bij de stations Oost en Rosmalen is het aantal ov-fietsen uitgebreid.

In de binnenstad is de totale stallingcapaciteit uitgebreid. In de afgelopen periode is een aantal nieuwe bewaakte fietsenstallingen gerealiseerd of uitgebreid: Wolvenhoek en Kerkstraat. Een nieuwe locatie op het GZG terrein volgt. Hierdoor bedraagt de gratis bewaakte stallingcapaciteit in de toekomst in de binnenstad in totaal 2.500 plaatsen. Na realisatie bekijken we nut en noodzaak van een nieuwe bewaakte fietsenstalling in de omgeving Visstraat. Op die manier spreiden we de bewaakte stallingen maximaal over de binnenstad.

Wij vinden het noodzakelijk voor het behalen van de fietsambitie om het bewaakt stallen gratis te maken. Dit is in 2011 gedaan, waardoor het gebruik van de fietsenstallingen enorm is toegenomen. Belangrijke neveneffecten van gratis bewaakt stallen zijn een afname van de overlast van slecht geparkeerde fietsen in de openbare ruimte en minder vandalisme en fietsdiefstal. Gratis bewaakt stallen draagt daarmee bij aan het behalen van de fietsambitie en aan het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte.

Promotie, voorlichting en participatie

Om de fietsambitie waar te kunnen maken, hebben we serieus werk gemaakt van de promotie van het fietsgebruik. Voor alle inwoners moet volkomen duidelijk zijn dat 's-Hertogenbosch er alles aan doet om het fietsen zo aangenaam mogelijk te maken. Tevens moet er in 's-Hertogenbosch een klimaat ontstaan dat fietsen mooi, fijn, snel, gezond, slim, *lekker* ... is. Kortom, het doel is het creëren van een echt fietsklimaat: 's-Hertogenbosch als Fietsstad. Promotie is dus integraal onderdeel van het fietsbeleid: een essentiële maatregel om het fietsgebruik te vergroten.

Om dit te bereiken hebben we het fietsen structureel op een positieve manier onder de aandacht gebracht van de bewoners en bezoekers van de stad. Hiervoor is het beeldmerk *Lekker Fietsen* verder vormgegeven. Daarbij is ingestoken op bestaande promotieacties en wordt een fietskaart gemaakt en is een fietswebsite gemaakt om (potentiële) fietsers van alle Bossche fietsinformatie te voorzien. Tevens zijn een aantal fietsjournaals uitgebracht, is deelgenomen aan landelijke campagnes en gaat gebruik gemaakt worden van de sociale media. Ook wordt in 2012 gestart met een geheel vernieuwde fietsbewegwijzering. Als laatste hebben 2 afstudeerders van de NHTV onderzoek gedaan naar de fietsbeleving in 's-Hertogenbosch. De resultaten van deze onderzoeken worden gebruikt om de communicatie over Lekker fietsen te verbeteren. Alles voor een echt fietsklimaat!

Tot slot

De laatste jaren hebben we vele maatregelen genomen. Degene die het meest opvallen en het meest hebben bijgedragen tot de benoeming tot Nederlandse Fietstad, zijn:

- Communicatie is niet opgevat als iets extra's, maar als een wezenlijk onderdeel van het fietsbeleid. Alhoewel dit nog beter kan, blijkt wel dat het creëren van een fietsklimaat mogelijk is. Door consistente langdurige positieve communicatie. Hierbij wordt de fiets neergezet als iets wat lekker is, maar ook noodzakelijk. Tevens wordt vermeden dat de fiets tegenover de auto komt te staan. Beiden zijn nodig voor de bereikbaarheid van de stad.
- Na herinrichting is de fiets in elke straat in de binnenstad op elk uur van de dag welkom. 's-Hertogenbosch is daarmee één van de eerste steden die het fietsen in het 'voetgangersgebied' volledig toestaat.
- Fietsers fietsen op de circa 6 km lange sternetroute tussen de binnenstad en de wijk Maaspoort en Oud Empel volledig over vrijliggende voorzieningen, zitten in de voorrang, overal op asfalt, en hebben tot aan de rand van de binnenstad geen enkel verkeerslicht.
- De opening van de nieuwe fietsenstalling in de Kerkstraat was tevens het moment waarop alle drie de gemeentelijke bewaakte stallingen in de binnenstad gratis gebruikt kunnen worden. Daarnaast zijn ook de fietsenstallingen Wolvenhoek en fietsenstalling Centraal Station uitgebreid, beiden ten koste van autoparkeerplaatsen.
- De noodzakelijke vervanging van de verkeerslichten was het moment om de kruising Aartshertogenlaan-Mgr. Diepenstraat te reconstrueren tot rotonde waarbij het fietsverkeer in twee richtingen volledig rondom in de voorrang werd gefaciliteerd. Dit heeft daarna bij nog vier andere rotondes een vervolg gekregen. Deze oplossing is redelijk revolutionair, maar getuigt van een positief fietsklimaat.
- Er wordt nauw samengewerkt met zowel Bossche basis- als VO scholen om de verkeerseducatie op orde te hebben, een veilige schoolomgeving te creëren en om scholieren te stimuleren te fietsen.

Door de aanpak binnen Lekker Fietsen is de gemeente 's-Hertogenbosch in 2011 uitgekozen tot Nederlandse Fietsstad. Dit is een grote stimulans voor de gemeente en een waardering voor het werk van velen van de afgelopen jaren. De nationale en internationale aandacht voor de fietsaanpak van 's-Hertogenbosch is groot. De afgelopen jaren hebben veel delegaties 's-Hertogenbosch bezocht om het fietsklimaat, zowel nationaal als internationaal (VS, Taiwan, Frankrijk, België, Spanje etc.). Dit draagt bij aan de verdere ontwikkeling van het fietsbeleid en de stad.

De aanpak van de gemeente 's-Hertogenbosch kan ook voor andere gemeenten vruchten afwerpen, want het stimuleren van het fietsgebruik is goed voor iedereen.